

Rieka nerozdeľuje mesto.

Rieka, ktorá spája ... – esej o jednom moste

Dana Šmigurová

Pod pojmom prírodný fenomén v architektonickej kompozícii rozumieme element formy, ktorý má abiogénny, biogénny alebo antropogénny charakter a do architektonickej kompozície vstupuje v podobe prírodného prvku. Rieka, ako prírodný prvak abiogénneho charakteru, je súčasťou ekosystémového celku. Vznikla anorganickými procesmi a svojim prejavom, originálou štruktúrou a jedinečným tvarom vnáša do kompozície krajiny osobitý druh dynamiky. Miera vstupu tohto prírodného fenoménu, jeho postavenie a význam v priestorovej kompozícii je daný charakterom priestorovej kompozície. Na druhej strane, však prírodný prvak - rieka, ktorá sa stáva pevnou súčasťou kompozície, svojou existenciou dotvára celkový charakter krajiny. Prepojenie týchto prvkov, ich ovplyvňovanie sa navzájom, sa stáva dôležitým aspektom pri urbanizácii krajiny.

Z tvarovej podstaty klasifikujeme rieku ako líniový element, ktorý pôsobí v krajine ako priesčník iných elementov formy. Takto vnímaná rieka sa v krajine stáva deliacim článkom a v hľadnej miere narúša jej kontinuitu. Aby sme predišli práve takému prípadu, kedy rieka dostáva charakter deliaceho prvku, vstupuje do krajiny ľudský faktor. A práve človek má pri tvorbe krajiny v neposlednom rade najdôležitejší a rozhodujúci vplyv.

Most, ako prepojenie tela a duše

Most v meste

Ak sme spomínali, že rieka svojou existenciou ovplyvňuje tvar a význam mesta, tak správne situovanie mosta, v priestorovej kompozícii, túto myšlienku ešte umocní (Pariž a Praha). Umiestnenie mosta preto musí vychádzať z potrebných štúdií, ktoré sa zaobrajú urbanistickou kompozíciou, prevádzkovými vzťahmi a samotným významom mosta. Zlé situovanie mosta narúša vzťahy v urbanistickej štruktúre a tým znehodnocuje celé územie. Most by mal tvoriť mesto. Prezrela som si literatúru a smutne musím skonštatovať, že vo väčšine prípadov je most v meste chápáný iba ako článok dopravy. V týchto mostoch cítíš uponáhlanosť ľudstva, ktoré sa ženie vpred a nestíha sa zastaviť a zamyslieť... Telo bez duše. Presné! Pokúsme sa vdýchnuť telu dušu. V prvom rade si musíme uvedomiť, kde a kedy nastal ten zlom, kedy sa most stáva vyjadrovacím prostriedkom viac statika a menej architekta. Hovorí sa, že keď hľadáš chybu, začni v prvom rade u seba. Ja, možno budúca architektka, vidím chybu práve v nás architektoch. Chýba nám tá snaha vdýchnuť dušu. Akoby sme celé zrodenie nechali iba na statikov. Absencia v komunikácii je viditeľná, umelecká hodnota v diele chýba a mosty umožňujú iba funkciu bez emocionálneho zážitku. Pritom stačí len tak málo, aby sa zrodilo jedno estetické plnohodnotné dielo, ktoré by nás reprezentovalo ďalšie storočie. To, že komunikácia medzi statikom a architektom je dôležitá som už spomína. Je jedno, ktorá strana nevyvíja iniciatívu, dôležitý je negatívny odraz chýbajúceho dialógu na výsledku. Skúsim to demonštrovať na príklade. Zasväteným je určite známy kontroverzný most v Ústí nad Labem a desiatky diametrálne odlišných kritík naň. Pre úplnosť spomeniem, že most predznamenáva začínajúce sa 21. storočie a pokračuje tak v tradícii dvoch mostov v blízkosti už postavených. Svojou konštrukciou a stvámením symbolizujú predchádzajúce dve storočia. Práve tento most je názorným príkladom rozdielnosti myslenia ľudí iných profesii, čo sa v každom prípade prejaví na diele. Tu zvíťazili architekti a kritické ohlasy statíkov neutíchajú. Každá architektúra samozrejme musí mať základ v statike, ale na druhej strane statika nesmie podstatne ovplyvňovať vzhľad diela. A čo dal tento most mestu? Stal sa novou dominantou a možno aj jeho symbolom.

Typológia mostov

Človek je tvor vynaliezavý a mal by si vedieť poradiť v každej situácii. To, akým spôsobom dokázal a dokáže prekonať isté prekážky, svedčí o jeho kvalitách. Človeka stále niečo ľahá vpred, chce spoznávať veci, chce im vládnúť a tým si ich podmaníť. Rovnako to je aj v prípade existence rieky, alebo inej prekážky v "ľudskom svete". Ak sa raz, len raz zastavíme a neprekonáme prekážku, ktorá nás od niečoho delí, ostaneme nevzdelení. A tak vznikli mosty.

Mostom sa označuje tiež stavebné dielo, ktoré slúži ako komunikácia cez prekážku, s voľhou svetlosťou pod mostom väčšou ako 2 m. Charakteristickým znakom mostov sa stáva priečny a pozdĺžny rez, ktorý sa stáva jeho doménou. To, aký druh konštrukčného riešenia zvolíme, ovplyvňuje rozpon, charakteristický pre danú prekážku. Spomeňme aspoň pári mostov, ktoré sa podielali na typológií mostov. Mosty delíme z viacerých hľadísk:

- podľa druhu dopravy: mosty pozemných komunikácií, dopravné mosty, kombinované, lávky pre peších, priemyslové a špeciálne
- podľa doby trvania: trvalé, dočasné a rozoberateľné
- podľa funkcie: pevné, pohyblivé a plávajúce
- podľa druhu prekážky: nadjazdy, viadukty, riečne a inundačné
- podľa geometrie: kolmé alebo šikmé, priame alebo do oblúku
- podľa konštrukčných systémov: zavesené, visuté, rámové, priečkové, trámové...

Idea polyfunkčného mosta a jeho znaky.

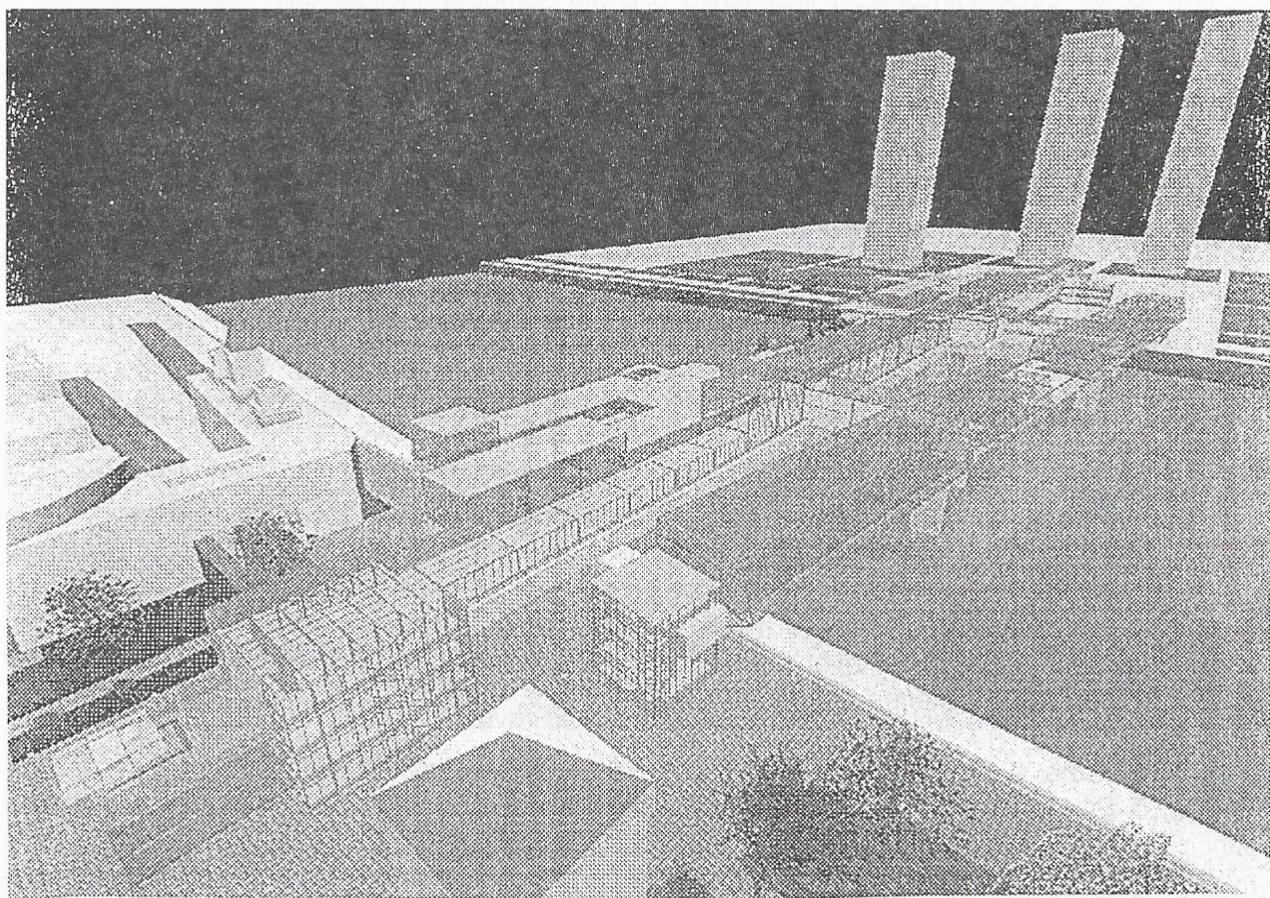
Most v meste môže dominovať aj inou funkciou, či funkciami a stať sa tak výrazným kompozičným prvkom. V husto zastavaných centrál miest je rieka, či iné vodstvo často jedinou voľnou stavebnou parcielou. A tak prečo ju nevyužiť na kultúro-spoločenské, obchodno-obytné, alebo iné centrum, stredisko!?

Kritéria na vznik takéhoto polyfunkčného celku sú náročné a priamo nadväzujú na urbanistický koncept sídla. Vychádzajú z prevádzkových vzťahov a z potreby mať na danom území tú či onú funkciu. To, že navrhnený polyfunkčný most na rieke ešte neznamená, že ho ľudia budú navštěvovať. Všetko chce správne miesto a správnu formu vyjadrenia. Krásnym príkladom mosta, využiteľného aj na iné ako dopravné účely, je Karlov most v Prahe. Idea Karlovho mostu sa sice vôbec nepodobá na dnešný polyfunkčný most, a ten sa stal známym a navštěvovaným (čiže pribral novú funkciu) až po stáročiach, ale už i tam sú badateľné náznaky nabaľovania funkcií na tú základnú. Teda myšlienkovou atraktivity prostredia nad vodou, pritiahnutím ľudí mnohých záujmov a potrieb som sa zaoberala v mojom návrhu. Druhy funkcií :

- doprava
- odchody
- rekreácia
- kultúra a oddych
- bývanie a iné...

Polyfunkčný most cez Dunaj, Slovenská republika.

Objekt je situovaný na rieke Dunaj v Bratislave oproti novostavbe SND. Práve os divadla sa stala hlavnou kompozičnou osou v riešenom prostredí. Myslená os spája divadlo s budúcim centrom Petrzalka, ktoré sa svojou hmotovou kompozíciou stane dominantou celého okolia. Stavba spája dva brehy Dunaja a tým vytvára pocit neprerušenej prevádzky medzi Starým mestom a Novým výškovým centrom Petrzalka. Od prvotného návrhu sa jedná o most, ktorý ponúka množstvo aktivít, ktoré dotvárajú celkový charakter stavby. Samotná stavba vytvára spolu s mrakodrapmi ľažisko kommerčnej vybavenosti v centre mesta, sféru služieb rozširuje, obohacuje a prináša nové možnosti. Pri riešení polyfunkčného mosta bola prvoradá myšlienka vytvoriť plynulý prechod medzi dvoma rozlične orientovanými územiami. A práve to ma viedlo vytvoriť tento most nie ako samostatný prvok na vode, ale ako plynulé pokračovanie ulice, ktorá má svoj smer a význam. Podľa množstva a zaujímavosti ponúknutých služieb ulica získava svoj charakter. Preto som sa snažila vytvoriť most-ulicu, ktorá vyhovuje požiadavkám bežného občana a tým vytvoriť atraktívny prvok v meste. Nejedná sa o most, ktorý je "položený" na brehoch rieky, ale je to most, ktorý je urbanisticky napojený na okolitú zástavbu. Objekt pozostáva zo základnej kockovej hmoty, prísne komponovanej v ortogonálnej modulovej osobe. Týmto riešením vzniká stavba, ktorá na niekoho môže pôsobiť tvrdzo, ale podľa môjho názoru, práve takto vytvorený objekt spolupôsobí s okolitými budovami a vytvára jasnú harmoniu. Po analýze prostredia som zvážila myšlienku, či by bolo vhodné vytvoriť na Dunaji ďalšiu dominantu a došla som k názoru, že Dunaj nepotrebuje dominantu, ale prvok, ktorý odráža v sebe spoločný znak s riekou-vodou. Ako hlavný znak som vybrať horizontálnu líniu, ktorá charakterizuje plynulý tok rieky. A tak most dostal charakter línie v horizontálnom smere. Tým, že som sekundárnu líniu začala členiť, znásobila som myšlienku ulice. Pri snahe vytvoriť ulicu nad riekou som vytvorila optické prepojenie na mesto. Zvolila som rozmiestnenie buniek tak, aby každý, kto sa nachádza na moste nezabudol na blízkosť prírody s výhľadom na siluetu mesta. Tak ako most pôsobí v prostredí, tak aj prostredie pôsobí na most.

Dana Šmigurová - Polyfunkčný most cez Dunaj

